

ХАВАМАЛ

Словата на бог Один

Превод от английски
Светла Христова

इससलाइससास इठठरइ®

ХАВАМАЛ
Словата на Бог Один

- © ШАМБАЛА™, 2001
- © Светла Христова – превод от английски
- © АГОРА – художествено оформление
- © Димитър Тонин – предговор и редакция

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор
7

ХАВАМАЛ
41

Бележки на преводача
133

ПРЕДГОВОР

ОДИН и ХАВАМАЛ

Много неща се знаят за **Один** (Вотан, Wuotan, Wodhanaz, Óðinn, Oden, Wodan, Odin) от древни източници, като традицията за нибелунгите, исландските Еди, сагите и поезията на скалдите. Один е представян от скалдите като Този, Който е Патронът. Поетите на Один обичат да прославят своя патрон.

Хавамал

Хавамал (*Словата на Високия*) е част от *Старата* или *Поетична Еда*, която е един от първите писмени източници на скандинавската митология. В тази песен (най-дългата от всички, които съставят *Старата Еда*) Всемирният Отец Один посещава човешкия свят в един от многото си образи. Първата част (стихове 1–95 и 103) представлява сбор от мъдри житейски наставления. По всеобщо мнение тази част не съдържа никакви следи от влиянието на християнството (впрочем, в нея не се споменават и езически богове или митове). В някои от стиховете се долавят особеностите по-скоро на норвежката, отколкото на исландската природа. Обикновено се смята, че тази част съставя най-древния слой на *Старата Еда*. Стиховете 84 и 91–95 са преход към разказа на Один за това, как бил измамен от дъщерята на Билинг. Тази случка няма никаква митологична основа; разказът очевидно е възникнал през християнската епоха. В стиховете 104–110 Один описва как съблазнил Гунлод, дъщерята на великана Сутунг, и благодарение на това се сдобил с *меда на поезията* – мит, разказан подробно в *Младата Еда*. Стиховете 112–137 са сбор от житейски съвети, отправени към герой на име Лодфафнир. Тези препоръки са по-дидактични от наставленията в първата част на *Хавамал*. Стиховете 138–145 разказват как Один се сдобил с руните чрез саможертва, обесвайки се на световното дърво. Стиховете 146–166 съдържат осемнайсет различни песни–заклинания, произнесени от Один.

Поемата описва как Один, опитвайки се да получи нещо стойностно за човечеството, изтърпял наложено *от самия себе си* изпитание, като висял надолу с главата от едно дърво девет денонощия без храна и вода, прободен от своето собствено копие. По време на страданието той изгубил едното си око, но открил руните, които били поднесени като дар за хората от необикновената реалност на шаманския опит. Те давали средство за придобиване на знание за скритите сили на Природата и на процесите, които правят възможно изявяването. Те правели възможно развитието на възприятието да достигне отвъд обсега на физическите сетива - *виждане* с духа чрез отварянето на *вътрешното* око, и *чуване* на нечути звуци чрез отварянето на

вътрешното ухо. Личното преобразяване било възможно, защото самите руни са велики преобразяващи сили.

Покровител на жертвоприношението

Пронизан от собственото си копие, висящ на световното дърво *Игдрасил*. Бог-магьосник (шаман), Один получил от своя чичо великана Бьолторн *свещеният мед*, с който утолявал жаждата си, и руните - носители на мъдростта. Жертвоприношението на Один е не толкова воинска, колкото шаманска инициация.

Защо Один е висял надолу с главата на дърво? Този въпрос се пренебрегва много от писателите на книги за руните, въпреки че Один явно се стремял да предаде някакво важно познание. Изложението за Один, който виси на дърво, има прилики с историята за *разпятието*. Християнството станало приемливо за северните народи отчасти защото страданията на Исус на кръста напомняли за изпитанието на Один, който също бил пронизан от копие. Но една от разликите била, че Один бил повесен надолу с главата!

И да не забравяме - изпитанието на Один е наложено *от самия себе си*, за разлика от разпъването на Исус! Висенето надолу с главата е действие на светец, който желае да пожертва собствения си живот в следване на истината, и като знак за готовност да отстрани Егото си, за да получи по-голяма мъдрост. Обръщането надолу към дървото и гледането към корените е символ на вглеждането в дълбините на несъзнателното, където е скрит потенциалът на всичко, което е изявено, или е израз на смъртта, или преход на съзнателност от външната активност на физическото съществуване към това на покой и обновяване като въведение към прераждането. Один жертва своето Его за доброто на висшия си Аз и тази жертва дава силата да заискри внезапния проблясък на вдъхновението - това *прозрение*, този *вътрешен поглед*, който е направил възможно *видението на руните*.

Чрез шаманския си опит Один показвал, че нашата структура и организъм, макар и физически, са в основата си духовни, но ние сме разпънати между двете. По този начин Один предал разбиране за енергетичната природа на човешкия живот и учел, че целта на човешкия живот е да съгласува силите на Небето и Земята, така че тяло, съзнание, душа и дух да действат хармонично и в съзвучие. Макар че във физическата реалност израстването е насочено навън и е постъпателно, в необикновената действителност на духа израстването е насочено навътре към своето собствено семе и източник, докато физическото и духовното се обединят.

Дървото, на което Один бил повесен, се нарича в нордическата митология “Дървото *Игдрасил*” и символизира *Дървото на живота*. Староскандинавската дума *Ygg* според някои автори е другото име на Один. Думата *drasil* може да се преведе като “кон”, но неговия смисъл е на носител или преносител.

Один е ***шаманът-посредник*** между боговете и хората, свързан със световното дърво, съединяващо различните светове.

“Тайните” култове, които процъфтявали нелегално през периоди на подтискаща държавна

религия, били средство за получаване на тайна информация, недостъпна за всички, с изключение на неколцина привилегировани. Когато била използвана заедно с магически заклинания и напеви, думата *тайнство* била изопачена спрямо първоначалното си значение на *тайна информация*. Това е устен начин да се получи тайно знание чрез непосредствен контакт с духовните сили, присъщи на различни аспекти на Природата - сили, които някои наричат “богове”, защото изглежда, че техният ум превъзхожда този на хората. *Тайната информация* е знание, което може да се получи само чрез процес на *посвещаване* - чрез директен личен контакт с това, което е желано да се знае. С други думи, то е *изпитано* знание - знание, което може да се получи само като резултат от самото действие, от неговото *изпълнение*. Целият процес на такова посвещение води кандидатите, които търсят просветление, през преживявания, които сами по себе си съдържат различни етапи на личностно развитие и разнообразни нива на осъзнато усещане. Накрая личността достига до осъзнаването на факта, че духовното търсене на *Истината* никога не може да се извърши в света “там отвън” или в небесата “там горе” - колкото и чисти да са подбудите, колкото и искрено да е желанието, колкото и упорит и храбър да е търсещият. Това търсене е достъпно само *отвътре*. Това е значението, скрито в думите изписани на Делфийския храм в древна Елада: “Човече, познай себе си”.

Один е *баща на магията и магическите заклинания (галдор)*, владетел на магическите руни, бог на мъдростта, придобита чрез шаманския екстаз и възбуждащото вдъхновение на шаманския мед, наричан често *медът на поезията*. Один е бог на поезията и покровител на скалдите. Один отдава своето око на великана Мимир в замяна на мъдростта от неговия меден извор. Великанът Мимир пие мед от извора, в който е скрито окото на Один - самото око на Один е извор на мъдростта! Один се съветва с мъртвата глава на великана Мимир. В състезанието по мъдрост той побеждава мъдрия великан Вафтруднир. Один е въплъщение на ума, неотделяем от шаманската интуиция и магическото изкуство, от хитростта и коварството.

РУНИТЕ

Руническите шамани са съществували и съществуват сред коренните народи на северна Европа, Скандинавия и Исландия, и са били (и са) запознати с ъгловатите знаци, наречени руни. Макар подтискано от религиозната нетърпимост и политическата тирания, това познание се е запазило в устната традиция и достъпът до него дава възможност на търсещия да разбере по-добре света и да открие смисъл, цел и удовлетворение в своя живот.

Руническите шамани били мъже и жени с практически познания за руните - ъгловати форми, написани на гладка повърхност, издялани в дърво, гравирани върху камък или върху лични вещи. Някои хора ги считали за таен код, който по мистериозен начин освобождава сила, помагача да се изяви това, което е желано, ограничаващ тези, които имат намерение да навредят, или разкриващ нещата, които бъдещето съдържа. Руните били много очернени от свързването им с окултизма, магията и магьосничеството, както и със зловещите сили на нацизма, който използвал някои рунически мотиви като свои знаци.

Руническото възраждане в края на ХХ в. до голяма степен е ново начало за изкуството на

тези, които възприемат руните като магически инструмент за задоволяване на желанията и добиване на това, което искат чрез действието на волята.

Други се отнасят към руните с почит като средство за възстановяване на предхристиянската Единическа религия.

Трети са ги банализирали като талисмани и оръдия на труда на гадателите.

Руните никога не са разкривани за егоистични, зловещи или религиозни цели или само като начин за откриване на нечия съдба. Те са били дадени като дар на човечеството и като благодат за хората - едно благородно призвание.

Руните могат да ни научат на това колко е важно да гледаме *навътре* и *сами* да почувстваме взаимодействието между физическото и духовното, проявеното и не проявеното, вътрешното и външното. Физическото, умственото и духовното не са откъснати и разделени, а са различни страни на една всеобхватна съставна цялост.

Руните не са продукт на човешкото съзнание, въпреки че с тях е *боравило* съзнанието. Те не са и просто символи, които представляват нещо друго. Всеки рунически знак е образец или носител на енергиен потенциал, който *предхожда* веществото. Той е вместилище на основна съставна дейност вътре в Природата и вътре в самите нас, която, освободена и активирана, поражда *движение*.

Руните означават възможното движение и преобразяващи промени на заложените в Природата и в нас - руните сами по себе си са сили, които дават мощ на *действието*.

Природата не е предмет, Природата е *процес*, чрез който изявата от невидимото във физическа форма става възможна като *изразяване* на духовна *субстанция*, така че самият Дух може да бъде усъвършенстван и развиван.

Руните са съставни части от космически език, който може да ни предаде вътрешно знание за физическата Вселена и за нас самите, тъй като естествените закони, които управляват Вселената, действат и вътре в нас. Всеки от нас е една малка Вселена!

Когато към руните се подхожда с разбиране и с чувство на уважение и почит, а не като към средство за манипулиране и експлоатация, те са в състояние да ви свържат със силите на вашето най-съкровено същество и да ви дадат възможност да откриете как вашите предпочитания и действия създават енергийни модели, които определят вашата собствена действителност и оформят вашето бъдеще и съдба.

Когато разберем руните, ние разбираме както околната среда, така и себе си. Разберем ли руните, ще разберем и Земята и Вселената. Разберем ли руните, ще разберем както външното, така и вътрешното, проявеното и не проявеното, физическото и духовното. Това е истинското предназначение на руните.

Руните никога не са били предназначени да бъдат инструмент за магия или за каквито и да било зловещи цели. Те са дадени като дар на хората и е трябвало да бъдат благодат за човешкия вид.

Руните били възприети от Один - пътуващия шаман като откровение от Творческия източник - от Один - небесния Създател на Один - земния посредник. Това се съдържа в строфата "Аз - жертва на самия мен", от Едите на викингите, стиховете и песните на скалдите, които били автори и носители на древните митове.

Дали ще се счита за бог, влиятелен вожд или пътуващ шаман, Один се свързва с руните. Всеки рунически знак имал своя неповторима идентичност и неговия образ се наричал "stave" (пръчка, тояга, подпора, дъга на бъчва). Stave може да се определи като прът или върлина, която се използва за подпиране и поддръжка на някаква форма или структура. Думата е много точна, защото руническите шамани, които били обучени на "езика" на руните, считали, че те боравели със сили, които действително подкрепяли и поддържали Вселената!

Думата *руна* се извежда от староисландската дума *рун* и от старогерманската *руна*, която означава "шепот" или "тайна". В староанглийски думата означавала "тайнство". Така че по-пълно определение на руна може да бъде "прошепнато тайно тайнство". Речниците определят шепота

като “гласен звук, предаден без да се задействуват гласните струни, за да се общува тихо и поверително”.

Космосът може да се счита за кръгла камера, в която - поради нейния сферичен акустичен план - е възможно звукът да се предава от едната страна на другата, отвътре навън и от вън навътре посредством нежна *тишина*. Приливът и отливът на спокойно море на песъчлив бряг в топъл, слънчев ден може да се оприличи на шепота на Космическия звук.

Космосът е целостта на съществуването. Той е по-голям от Вселената на науката, защото освен това, което е проявено, той съдържа и времето, и пространството, и това, което няма форма и не е проявено. Непроявеното няма размери или място. То е по-голямо от необятното, но и по-малко от микроскопичното. То е едновременно тук и там, навсякъде и никъде. Непроявеното нито се изчерпва, нито се разширява от акта на Сътворението, защото Сътворението се извежда от непроявеното и едновременно съдържа непроявеното и се съдържа в него. Космосът е отделен от Хаоса, в който превес имат случайни сили, от законите, които управляват неговото собствено съществуване, както и това на формите на живот вътре в него. Тези закони крепят неговото съществуване, точно както периметърът определя съществуването на кръга.

В древността руническите звуци никога не са трептели и не са резонирали. Тази идея била въведена от магьосниците, които третирали руническите имена като магически думи за призоваване на сили, с които можело да се борави, за да се получи желаното. Руническите шамани, от друга страна, *прошепвали* звуците.

Руническите шамани възприемали руните като “дар на божественото”, не просто заради начина, по който са били разкрити на Один, а защото като всяка писмена форма, те са средство за споделяне на знание и мъдрост. Така руните били приемани като божествено откровение, дадено с любов и предназначено да донесе на човечеството ползи чрез разбирането на това как действа Природата и как моделите, които съществуват в Природата, са също и в човешките същества.

Девет пръчки били обикновено носени или придобивани, за да припомнят на шамана за космическия закон за творението от нула до девет, чрез който материята се изявява от невидимата енергия, а Формата се превръща обратно в енергия. От нулата - от невидимостта на бездната на “Нищото”, *Гинунгаган* - идва всичко, което съществува. От Великата Тайна на това Нищо идва единственото Единство - Едното, което съдържа във себе си динамичния дуализъм на противоположностите. Сливането на двете създава Тройката, което привежда в движение действието и противодействието и структурата на безкрайните възможности. Девет е сборът от трите тройки и показва първичния космически модел на материята и на последователните процеси на Природата, Вселената и на човешкия род, като всички се обединяват, за да образуват завършеност. Девет пръчки или тояги представлявали за шамана Космоса - целостта на съществуването, изградена в девет “свята” или “области” на действителността, в които можела да се изпита “живостта” на живота.

Както и всички природни сили руническата мощ може да се използва благотворно или неблагоприятно. Крайният резултат - благотворен или вредоносен, се определя от намерението на този, който задейства силата и я насочва. Същото е и с руните. Боравенето с руните за егоистични цели или за магьосничество за да се направи зло на другите се наричало “злотворна” работа. Добродетелното използване на руните за собствено благополучие, както и за това на другите се наричало “благотворна” работа. Но дори и “благотворната” работа можела да има неблагоприятно въздействие върху магьосника, ако ощетява другите или води до себеизтъкване. Последиците може да не са незабавни, но са сигурни. Към руните трябва да се подхожда, като се знае разликата, и с проникателност, и с голяма доза уважение.

Руните *не* са магически символ или таен код. Всяка руна е съд за трансцендентална потенциална сила и процес, присъщ на Природата и на самите нас. Руните са показател за качествата и отличителните черти на силите, които влияят върху това, което се появява за живот, което е изявено и което произлиза от физическо съществуване. Като качества на душата руните изразяват това, което придобиваме в нашия човешки опит, което влияе на нашия живот сега и

което е в процес на преход и преобразуване.

Руническите пръчки са изградени само от две прости съставни части - вертикални и диагонални линии. Те са лесни за писане, за изрязване с върха на нож или друг остър инструмент, за гравирание или пирографиране върху дърво, за изписване на кожа или за изсичане върху камък или метал. Руническите знаци били изписвани на пръстени, гривни, колани и лични вещи; на щитове, мечове, кинжали и други оръжия; на жезли и шамански пособия, а също на амулети и талисмани. Огромните камъни, изписани с руни, които служели за надгробни знаци и межди, били особено популярни на Скандинавския полуостров. Руническите шарки били също вграждани в подредбата на гредите в сградите от дърво и тухли и така стават отличителна черта на германската архитектура. Руническото писмо е също така включено в търговските знаци, във фирмените знаци, в монограмите и дори е било скрито в хералдическите гербове. С други думи, руните до голяма степен са били част от всекидневния живот.

Във времена на религиозни преследвания през Средновековието и по-късно, руните били оклеветени заедно със старите езически религии, а тези, които ги пазели, били обвинявани във всякакъв вид извращения. Правели се опити да се унищожат руните и живота на тези, които явно ги почитали, понеже знанието, което руните разкривали, заплашвало догматизма на “новата” религия, която гледала да вкара всички в своя път. Руническите майстори, писатели, магьосници и шамани били затваряни, осъждани на смърт, избивани или просто били принудени да минат в нелегалност. Само за няколко поколения знанието за руните било задушено.

Тайната е съобщение, което е скрито за всички, с изключение на онези, които са подготвени да го получат. Тайната на руните се предавала шепнешком, а познанието било считано за толкова свещено, че можело да се споделя само с тези, чиито умове, сърца и духове са били подготвени по подходящ начин, за да приемат това вътрешно съобщение.

Тайнството може да бъде нещо повече от тайно знание, споделяно от определени хора. То може да се определи като това, което надвишава ума и може да се познае само чрез непосредствен личен опит. Това е сърцевината на обхващащият целия живот процес на личностно развитие и лично насочване, извлечен от същността на универсалния шаманизъм. Разбирането идва най-вече чрез опита на правенето.

Представянето на ъгловатите мотиви - пръчките - като самите руни е довело до погрешно разбиране. Руните са *процес*, чрез който става възможно да се пренасят основните потенциални сили на Природата. Затова руническите шамани възприемали руническите знаци като *съдове* - носители и преносители на потенциалните сили. Познанието за руните и руническите мотиви им давало достъп до невидими реалности и до различни нива на съществуване.

Потенциалната сила е мощ или сила, която може да се изяви, но още не действа. Това е способност да се изпълни присъщото ѝ, но тази възможност изисква да бъде освободена, преди да може да действа. Това ни дава по-нататъшното разбиране за истинската природа на руническата пръчка.

Руническата пръчка е енергиен модел, който е присъщ на Природата и на нас.

Всяка пръчка съдържа потенциално *качество* или *жизненост*, които, веднъж освободени, действат разумно за осъществяване на промени в материалния свят. Затова руните са свързани с божествата, защото действат “богоподобно” или “чудотворно”.

Руническата пръчка може да се възприема като *подпис* на потенциалната сила, която тя представлява.

Един от основните начини за навлизане в руническите мистерии е чрез звука. Един е наричан също *Господарят на Магическите Песни (галдор)*. Придобито чрез неговата саможертва, това изкуството на *витки* се използва за постигане на друго ниво на осъзнаване.

Технологиите са подобни на много други древни традиции (индуистката система от чакри, техните вибрации, мантри и янтри; традициите на толтеките, инуитите, саамите). Трансформирането на съзнанието чрез звука е един от първите извори на силата на Один. Той е бог на дишането, духа, вятъра, бурята и Магическата Песен. Звуците на руните, изпети от *ерулиана* (руническия майстор), впрягат и насочват силите на творението. Пеенето на руните оказва дълбоко въздействие върху човешката нервна система (и душата).

Истинските звуци на руните са били известни само на малцина и това познание сега е отряло в следствие на религиозни гонения и политически и социални промени в тъканта на обществото. Тези звуци или “шепоти” били акустични съчетания, които действували на всички нива на съществуване и можели да се възпроизвеждат от човешкия глас само след специално обучение. Всяка руна се възприемала като мелодия-подпис или знак за извикване на процес на природни сили - и също на качество на душата, защото същите тези универсални процеси действуват вътре в нас на духовно равнище.

Щом руните съдържат потенциалните сили на естествените процеси и означават качества на душата, те могат да се възприемат като притежатели на екологичен аспект, който се отнася както за външния свят около нас, така и за вътрешния свят в нас. Те действуват благотворно както на земните така и на духовните цели, когато към тях се подходи с уважение и грижа. Злокобната представа, свързана с руните, им била приписвана от средновековните свещеници, като начин да наплашат и прогонят хората от алтернативната форма на духовност. Чрез поставянето извън закона на тяхната употреба хората били откъснати от древната мъдрост, присъща на прародителите на тяхната раса. В най-ново време чудатото представяне на руните е било подкрепяно от фантазиите на писатели - автори на белетристика за свръхестественото и на филми на ужасите. В действителност руните са били създадени в любов и са ни дадени като дар за човечеството и благодат на хората.

ПРОИЗХОД НА РУНИТЕ

Някои историци твърдят, че руните са създадени сред тевтонските племена на Северна Европа към 500 г.пр.Хр. Други са на мнение, че готите от Скандинавския полуостров са приспособили гръцкото ръкописно писмо при своя контакт с елинската култура около 200 г. Според трети те произхождат от Северна Италия от много по-късен период и са били извлечени от латинската азбука. Съществува и възглед, че са били създадени по време на викингската цивилизация около 800 г. Въпреки различията в научното мнение относно началото на руническото писмо, съществува общо историческо съгласие, че руните били използвани от езическите племена на обширна територия от Северна Европа. Много от тези племена били наследници на тевтонските народи, чиито митология и теология били кодифицирани в по-късните текстове, известни като *Еди*. Тези имащи слаба връзка помежду си поеми, песни и текстове били събрани заедно в т.н. *Кодекс региус (Кралски ръкопис)*, наречен така, защото бил ценен екземпляр от Кралската библиотека в Копенхаген до 1971 г., когато бил върнат в неговата родна Исландия. Този ръкопис от XIII в. бил съставен повече от 200 години след като Исландия била обръната в христовата вяра.

Това, което днес е известно като *Старата Еда* е сборник от поеми и песни, идващи от викингите, заселили се в Исландия около 800 г., компилиран от един християнски свещеник на име Саемунд. *Младата Еда* или *Прозаичната Еда* била написана много по-късно от един исландски историк, Снори Стурлусон (1179-1241). Въпреки, че тези исторически съчинения описват качествата на руните, те не обясняват как да се използват.

Едите били опит да се запази в писмен вид устното творчество на ранните поети, които нашироко използвали алегорията при представянето на отделни части от постоянната борба